

UZASADNIENIE

Projekt rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia – stanowi wykonanie upoważnienia zawartego w art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. c, d i g ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2021 r. poz. 1082).

Niniejsze rozporządzenie przewiduje zmiany w załączniku nr 1 i 3 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz. U. poz. 467, z późn. zm.) stanowi wykonanie upoważnienia zawartego w art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. c, d i g ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2021 r. poz. 1082), określające odpowiednio:

- 1) podstawę programową kształcenia ogólnego dla czteroletniego liceum ogólnokształcącego i pięcioletniego technikum – polegające na:
 - a) zmianie podstawy programowej przedmiotu historia, w tym wydłużeniu narracji historycznej o okres 2004–2015 (zakres podstawowy i rozszerzony) z jednoczesną redukcją wybranych zagadnień historycznych w ramach poszczególnych epok,
 - b) zastąpieniu podstawy programowej przedmiotu wiedza o społeczeństwie (zakres podstawowy) podstawą programową przedmiotu historia i teraźniejszość (zakres podstawowy),
 - c) zmianie podstawy programowej przedmiotu wiedza o społeczeństwie (zakres rozszerzony); zmiany w tym zakresie wiążą się zastąpieniem przedmiotu wiedza o społeczeństwie (zakres podstawowy) przedmiotem historia i teraźniejszość (zakres podstawowy), ale również nową koncepcją przedmiotu;
- 2) podstawę programową kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły II stopnia dla uczniów będących absolwentami ośmioletniej szkoły podstawowej – polegające na zastąpieniu podstawy programowej przedmiotu wiedza o społeczeństwie podstawą programową przedmiotu historia i teraźniejszość.

I. Zmiany w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla czteroletniego liceum ogólnokształcącego i pięcioletniego technikum (zmiany w ramach załącznika nr 1)

1. Przedmiot historia (zakres podstawowy i rozszerzony):

Proponowane zmiany w podstawie programowej przedmiotu historia (poziom podstawowy oraz rozszerzony) uwzględniają perspektywę wprowadzenia od dnia 1 września 2022 roku w szkołach ponadpodstawowych (liceum ogólnokształcącym i technikum) nowego przedmiotu historia i terażniejszość, który ma zawierać podstawowy wykład z zakresu historii Polski i świata po 1945 roku. To pociąga za sobą konieczność dokonania pewnych redukcji w wymaganiach szczegółowych zawartych w podstawie programowej przedmiotu historia w obu zakresach (podstawowym i rozszerzonym). W projekcie proponuje się redukcję treści nauczania – wymagań szczegółowych również w odniesieniu do innych epok historycznych.

W stosunku do obecnie obowiązującej podstawy programowej historii dla liceum ogólnokształcącego i technikum proponuje się następujące zmiany w wymaganiach szczegółowych:

- 1) dział I (poziom rozszerzony), zwany dalej „(pr)” – nadano następujące brzmienie punktowi: „charakteryzuje nauki pomocnicze historii (genealogia, chronologia, archiwistyka, paleografia, heraldyka)”; zmiana ma na celu zredukowanie wymogów do najważniejszych nauk pomocniczych;
- 2) dział II (poziom podstawowy), zwany dalej „(pp)” – nadano następujące brzmienie punktowi:
 - a) „wymienia najważniejsze cywilizacje starożytnego Bliskiego Wschodu (Sumerowie, Babilon, Egipt, Persja) oraz ich wkład do kulturowego dziedzictwa ludzkości”,
 - b) „omawia najważniejsze etapy w starożytnych dziejach narodu żydowskiego – od Abrahama do królestwa Dawida i Salomona”– których zmiana ma celu redukcję wymagań;
- 3) dział II (pr) – nadano następujące brzmienie punktowi:
 - a) „wyjaśnia pojęcie rewolucji neolitycznej”,
 - b) „porównuje religie oraz systemy prawne i etyczne obecne w cywilizacjach starożytnego Bliskiego i Dalekiego Wschodu– które zostały przeniesione w ramach działu II z (pp) do (pr);
- 4) dział III (pp) – nadano następujące brzmienie punktowi:

- a) „charakteryzuje kulturowe i polityczne konsekwencje wojen grecko-perskich oraz podbojów Aleksandra Macedońskiego”,
 - b) „rozpoznaje osiągnięcia kulturowe starożytnych Greków w dziedzinie filozofii, teorii społecznych, literatury i sztuki ze szczególnym uwzględnieniem ich wkładu w kulturę europejską”
 - zmiany są wynikiem redukcji wymagań w pp oraz przeniesienia ich do pr;
- 5) dział III (pr) – nadano następujące brzmienie punktom:
- a) „charakteryzuje kolonizację grecką w basenie Morza Śródziemnego i Czarnego; porównuje ją z kolonizacją fenicką w odniesieniu do zasięgu oraz konsekwencji kulturowych, politycznych i gospodarczych”; wymaganie zostało przeniesione z pp,
 - b) „wyjaśnia specyfikę kultury hellenistycznej oraz charakteryzuje założenia edukacji klasycznej i ideał *paidei*”; zmiana ma na celu silniejsze zaakcentowanie historycznego znaczenia edukacji klasycznej;
- 6) dział IV (pp) – nadano następujące brzmienie punktom:
- a) „charakteryzuje znaczenie chrześcijaństwa dla zmian w kulturze i obyczajowości Rzymian”; zmiana ma na celu uwypuklenie kulturotwórczego aspektu chrystianizacji Imperium Romanum,
 - b) „rozpoznaje osiągnięcia kulturowe starożytnych Rzymian i ich wkład w kulturę europejską.”; zmiana na celu podkreślenie wpływu dorobku kultury rzymskiej na kulturę europejską;
- 7) dział IV (pr) – dodano nowe punkty w brzmieniu:
- a) „wyjaśnia przyczyny kryzysu i upadku republiki rzymskiej (m. in. kryzys moralny)”,
 - b) „charakteryzuje kulturotwórczą nowość chrześcijaństwa”
 - co pozwoli zaakcentować w procesie nauczania kulturowe tło upadku republiki rzymskiej oraz chrystianizacji Rzymu;
- 8) dział V (pp) – nadano następujące brzmienie punktowi: „opisuje charakterystyczne cechy kultury arabskiej”, w celu bardziej syntetycznego ujęcia tematu;
- 9) dział V (pr) – nadano następujące brzmienie punktowi: „wyjaśnia wpływ cywilizacji islamskiej na cywilizację łacińską i bizantyjską oraz rolę podboju ziem chrześcijańskich dla rozwoju cywilizacji islamu”; dodanie kwestii dotyczących ziem chrześcijańskich oraz ich kulturowej roli pozwala we właściwym świetle ująć problem „transferu” antycznego dziedzictwa na Zachód za pośrednictwem islamu;
- 10) dział VI (pp) – dodano dwa punkty w brzmieniu:

- a) „charakteryzuje ideę odnowienia cesarstwa rzymskiego na przykładzie jej realizacji przez państwo Karolingów oraz Ottonów”,
 - b) „wyjaśnia pojęcie *christianitas* (ze szczególnym uwzględnieniem duchowej i kulturowej roli benedyktynów)”
- uzupełnienie ma na celu zaakcentowanie kluczowego dla epoki pojęcia „*christianitas*” oraz nawiązywania do Imperium Romanum;
- 11) dział VI (pr) – dodano punkt w brzmieniu: „charakteryzuje duchową i cywilizacyjną rolę mnichów iroszkockich”; uzupełnienie ma na celu uwydatnienie istotnego dla wczesnego średniowiecza duchowego i kulturowego aspektu działalności mnichów z Wysp Brytyjskich;
- 12) dział VII (pp):
- a) zmieniono punkt pierwszy nadając mu brzmienie: „wyjaśnia duchowe i polityczne przyczyny, a także charakter rywalizacji papieżstwa z cesarstwem o przewodnictwo w *christianitas*;”,
 - b) dodano punkt w brzmieniu: „charakteryzuje istotę i przebieg reformy Kościoła w X i XI wieku (reformy gregoriańskie)”
- akcentując w ten sposób fundamentalnie ważny nie tylko dla dziejów Kościoła proces odnowy życia kościelnego, który miał swoje kulturowe i społeczne konsekwencje;
- 13) dział VII (pr) – dodano punkt w brzmieniu: „wyjaśnia związek między reformami gregoriańskimi a powstaniem etosu rycerskiego i ruchem krucjatowym”; dzięki zmianie możliwe będzie uchwycenie fundamentalnie ważnego dla poznania kultury i duchowości średniowiecza związku przyczynowo-skutkowego;
- 14) dział VIII (pr) – dodano punkt w brzmieniu: „wyjaśnia rolę zmian klimatycznych dla przemian gospodarczych w średniowiecznej Europie (rozwój rolnictwa w XI – XIII wieku)”; zmiana ma na celu uwzględnienie najnowszego stanu badań historycznych;
- 15) dział IX (pp) – dodano punkt w brzmieniu: „charakteryzuje rolę współdziałania Kościoła i państwa dla utrwalenia polskiej suwerenności (św. Wojciech, arcybiskupstwo gnieźnieńskie)”; nowe brzmienie zapewnia właściwą perspektywę ww. zagadnieniu;
- 16) dział IX (pr) – dodano punkt w brzmieniu: „wyjaśnia znaczenie królewskich koronacji pierwszych Piastów”; uzupełnienie akcentuje kwestię pierwszorzędnej wagi dla średniowiecznej Polski;
- 17) dział X (pp) – uzupełniono i doprecyzowano punkt drugi i czwarty nadając im brzmienie:

- a) „przedstawia zagrożenia zewnętrzne (Marchia Brandenburska, Zakon Krzyżacki, Mongołowie) oraz wewnętrzne (partykularyzm interesów poszczególnych władców)”,
- b) „charakteryzuje proces przewyciężenia rozbicia politycznego ziem polskich, ze wskazaniem na rolę władców i Kościoła (rola istnienia metropolii gnieźnieńskiej)”;

18) dział XI (pr) – nadano następujące brzmienie punktowi: „charakteryzuje kryzysy religijne, polityczne, społeczne i zdrowotne („czarna śmierć”) późnego średniowiecza”; zmiana ma na celu umożliwienie wszechstronnego naświetlenia kryzysu epoki średniowiecznej na przełomie XIV i XV wieku;

19) dział XII (pp) – nadano nowe brzmienie punktom:

- a) „wyjaśnia początek ewolucji unii polsko-litewskiej: od unii w Krewie do unii w Horodle”,
- b) „charakteryzuje i ocenia stosunki polsko-krzyżackie na płaszczyźnie politycznej, gospodarczej i kulturowej; charakteryzuje atrakcyjność kulturową Polski dla mieszkańców państwa Zakonu Krzyżackiego”

– które pozwala bardziej syntetycznie spojrzeć na dzieje unii polsko-litewskiej oraz uwzględnia zagadnienie atrakcyjności kulturowej Polski, co powinno być bardziej zaakcentowane w podstawie programowej również na poziomie podstawowym;

20) dział XII (pr): –:

- a) nadano następujące brzmienie punktom: „rozpoznaje polityczne i kulturowe znaczenie ekspansji wschodniej podjętej w okresie panowania ostatniego Piasta na polskim tronie (Rusini, Ormianie); charakteryzuje tolerancyjną na tle współczesnego Zachodu politykę Kazimierza Wielkiego wobec Żydów”, oraz „wyjaśnia wpływ rozwoju przywilejów szlacheckich na sytuację gospodarczą państwa oraz utrwalenie unii polsko-litewskiej”,
- b) oraz dodano nowy punkt w brzmieniu: „charakteryzuje i wyjaśnia znaczenie „polskiej szkoły prawa narodów” z XV wieku.”

– zmiany pozwalają umieścić kulturowe dokonania Polski na przełomie XIV i XV wieku na szerszym tle przemian politycznych i społecznych;

21) dział XIII (pp):

- a) nadano następujące brzmienie punktowi: „wyjaśnia uniwersalny charakter kultury zachodniego średniowiecza, wskazując na wyjątkową rolę chrześcijaństwa jako religii „szczęśliwej syntezy” wiary i rozumu ze szczególnym uwzględnieniem roli św. Tomasza z Akwinu”,

- b) dodano punkt w brzmieniu: „rozpoznaje trzy podstawowe wyznaczniki zasięgu zachodniej *christianitas*: łacina (język liturgii i nauki), etos rycerski i sztuka gotycka”
– zaproponowane zmiany pozwalają na bardziej syntetyczne ujęcie kultury średniowiecza;
- 22) dział XIII (pr):
- a) nadano następujące brzmienie punktowi: „charakteryzuje przemiany życia religijnego w okresie średniowiecza w tym rolę franciszkanów i dominikanów”; nowa redakcja kładzie większy akcent na znaczenie zakonów żebraczych dla duchowości średniowiecza,
- b) dodano punkt w brzmieniu: „charakteryzuje znaczenie scholastyki dla rozwoju teologii, filozofii i nauk przyrodniczych”, w celu podkreślenia kulturotwórczego aspektu filozofii scholastycznej, bez której nie można zrozumieć kultury średniowiecza;
- 23) dział XV (pr) – dodano punkt w brzmieniu: „charakteryzuje, czym różnił się renesans XV i XVI wieku od wcześniejszych „renesansów” z epoki średniowiecznej *christianitas*”; zmiana ma na celu umieszczenie słowa „renesans” w historycznej perspektywie porównawczej;
- 24) dział XVI (pp) – nadano następujące brzmienie punktowi: „opisuje mapę polityczną i wyznaniową Europy w XVI wieku i miejsce Rzeczypospolitej na niej”; zmiana polega na dodaniu wymogu znajomości specyfiki sytuacji Polski w pejzażu religijnym Europy XVI wieku;
- 25) dział XVI (pr):
- a) dodano punkt w brzmieniu: „charakteryzuje istotę oraz skutki zrodzonej w kręgu protestanckim zasady *cuius regio eius religio* oraz jej konsekwencje dla sytuacji wyznaniowej państw europejskich”,
- b) nadano następujące brzmienie punktowi: „przedstawia i ocenia reformę katolicką oraz kontreformacyjne działania Kościoła katolickiego ze szczególnym uwzględnieniem roli jezuitów”
– w celu uwypuklenia istotnych zmiany nie tylko religijnych, ale i kulturowych dokonujących się w epoce reformacji i kontreformacji;
- 26) dział XVII (pp) – przeniesiono z (pr) punkt: „porównuje ewolucję ustroju Francji i Anglii w XVII wieku”; proponowana zmiana nadaje bardziej syntetyczny charakter omawianiu zjawiska absolutyzmu w zachodniej Europie;
- 27) dział XVII (pr) – dodano punkt w brzmieniu: „wyjaśnia rolę zmian klimatycznych („mała epoka lodowcowa”) dla procesów gospodarczych w Europie”; zmiana uwzględnia postęp

wiedzy historycznej w zakresie wpływu zmian klimatycznych w XVII wieku („mała epoka lodowcowa”) na życie gospodarcze i społeczne;

- 28) dział XVIII (pp) – nadano następujące brzmienie punktowi: „przedstawia sytuację wyznaniową na ziemiach państwa polsko-litewskiego w XVI wieku na tle wojen religijnych trwających na skutek reformacji na Zachodzie”; zmiana pozwala w sposób syntetyczny uchwycić specyfikę Polski na tle toczących się w Europie konfliktów religijnych;
- 29) dział XVIII (pr) – dodano punkt w brzmieniu: „wyjaśnia czym był realizowany przez Moskwę program „zbierania ziem ruskich” i koncepcja „Trzeciego Rzymu” w kontekście obecności Rzeczypospolitej na ziemiach litewsko – ruskich”; zmiana pozwala zaakcentować wpisany w kulturę polityczną naszego sąsiada konflikt polityczny i militarny z Rzeczpospolitą;
- 30) dział XX (pp) – po punkcie pierwszym dodano punkt w brzmieniu: „potrafi wyjaśnić znaczenie artykułów henrykowskich i *pacta conventa* oraz różnice między nimi”; zmiana pozwala na zrozumienie podstaw ustrojowych Rzeczypospolitej;
- 31) dział XXI (pp) – nadano następujące brzmienie punktom:
- a) „ocenia i charakteryzuje kulturowe korzenie oraz dorobek polskiej myśli politycznej doby renesansu”,
 - b) „rozpoznaje dokonania twórców polskiego odrodzenia w dziedzinie kultury (z uwzględnieniem kultury politycznej odwołującej się do Arystotelesa i Cyncerona)”
– uzupełniając je o kulturowe korzenie renesansu w Polsce;
- 32) dział XXII (pr) – dodano dwa punkty w brzmieniu:
- a) „wyjaśnia jakie znaczenie miał zanik perspektyw na objęcie władzy w Moskwie przez królewicza Władysława i utraty lenna pruskiego w 1657 roku”,
 - b) „wyjaśnia okoliczności powstania i treść ideału „przedmurza chrześcijaństwa”
– które są koniecznym uzupełnieniem wiedzy o przełomowych wydarzeniach – nie tylko dla siedemnastowiecznej Rzeczypospolitej, ale rzutujących na całe przyszłe dzieje Polski i Europy Środkowej;
- 33) dział XXIII (pp) – dodano punkt w brzmieniu: „charakteryzuje atrakcyjność kulturową Rzeczypospolitej dla ościennych narodów w XVII wieku”, co jest koniecznym uzupełnieniem zagadnienia nie dość obecnego w dotychczasowej podstawie programowej historii w zakresie podstawowym;
- 34) dział XXIV (pp) – dodano punkt: „wyjaśnia związek między „wiekiem świateł” a ekspansją „zastępczych religii” (tajne stowarzyszenia: masoneria, illuminaci, różokrzyżowcy)”;

to konieczne uzupełnienie dotyczące kwestii bardzo istotnej zarówno dla historii politycznej jak i kulturowej wieku oświecenia;

35) dział XXV (pp) – nadano następujące brzmienie punktowi: wyjaśnia przyczyny i opisuje skutki rewolucji francuskiej (ze szczególnym uwzględnieniem rewolucyjnego programu stworzenia „nowej Francji” i „nowych Francuzów”); nowa redakcja polega na uściśleniu, które pozwala lepiej naświetlić skalę rewolucyjnego przewrotu we Francji;

36) dział XXV (pr):

a) nadano nowe brzmienie punktowi: „przedstawia etapy rewolucji francuskiej wiodące do jej radykalizacji”, w celu uściślenia wymogu dotyczącego konieczności znajomości logiki procesu rewolucyjnego,

b) dodano punkt w brzmieniu: „charakteryzuje istotę i skutki rewolucyjnego hasła „wolność, równość, braterstwo albo śmierć” (z uwzględnieniem przyczyn i przebiegu wojny w Wandei)”, który uzupełnia istotną kwestię dotyczącą pierwszego ludobójstwa w dziejach nowożytnej Europy;

37) dział XXVI (pp) – nadano następujące brzmienie punktowi: „wyjaśnia okoliczności zwołania Sejmu Wielkiego i przedstawia jego reformy, ze szczególnym uwzględnieniem postanowień Konstytucji 3 maja i Zaręczenia Wzajemnego Obojga Narodów”, które uściśla sposób ułożenia relacji polsko-litewskich po uchwaleniu Ustawy Rządowej;

38) dział XXVII (pp) – nadano następujące brzmienie punktowi: „wyjaśnia wpływ konfederacji targowickiej na wybuch wojny z Rosją; charakteryzuje postawę pruskiego „sojusznika” Polski w 1792 roku”, które uściśla tło polityczne wojny 1792 roku;

39) dział XXVII (pr) – dodano dwa punkty w brzmieniu:

a) „rozpoznaje różnice między reformą Rzeczypospolitej pod koniec XVIII wieku, a sposobem modernizacji przyjętym przez rewolucję francuską”,

b) „charakteryzuje stosunek europejskich elit oświeceniowych do rozbiorów Polski na przykładzie Woltera oraz I. Kanta”

– które pozwalają na ukazanie pełniejszego obrazu międzynarodowego kontekstu rozbiorów Polski;

40) dział XXVIII (pp) – doprecyzowano treść punktu drugiego nadając mu brzmienie „rozpoznaje i charakteryzuje najważniejsze zabytki architektury i sztuki doby oświecenia w Rzeczypospolitej”;

- 41) dział XXVIII (pr) – dodano punkt w brzmieniu: „wyjaśnia specyfikę oświecenia polskiego na tle europejskim”; jest to konieczne uzupełnienie pozwalające uściślić perspektywę porównawczą kulturowej historii XVIII wieku;
- 42) dział XXIX (pr) – dodano punkt w brzmieniu: „wyjaśnia istotę systemu napoleońskiego w Europie”; wymóg jest rozszerzeniem spektrum porównawczego dla uczniów na poziomie rozszerzonym;
- 43) dział XXXI (pp) – nadano następujące brzmienie punktowi: „rozpoznaje i charakteryzuje dorobek kultury polskiej I połowie XIX wieku, ze szczególnym uwzględnieniem romantycznego mesjanizmu”, które uściśla poruszane zagadnienie, akcentując prymarne znaczenie mesjanistycznego romantyzmu dla polskiej kultury w XIX wieku;
- 44) dział XXXI (pr) – dodano punkt: „charakteryzuje znaczenie i realny wpływ hasła walki „W imię Boga za naszą i waszą wolność”; jest to uzupełnienie pozwalające na przedstawienie właściwego kontekstu historycznego tego pojęcia;
- 45) dział XXXII (pp) – nadano następujące brzmienie punktom:
- a) „opisuje działania władz powstańczych, charakter toczonych walk oraz międzynarodową reakcję na powstanie (postawa Francji i Prus)”,
 - b) „charakteryzuje organizację polskiego państwa podziemnego w okresie powstania styczniowego oraz rolę jego przywódców, ze szczególnym uwzględnieniem osoby i programu Romualda Traugutta”
- wprowadzone uzupełnienia mają charakter uściślający ważne aspekty powstania styczniowego;
- 46) dział XXXIV (pp):
- a) nadano następujące brzmienie punktowi: „charakteryzuje nowe prądy ideowe (nacjonalizm, socjalizm, ruch chrześcijańsko-społeczny) i kulturowe, emancypację kobiet, przemiany obyczajowe i początki kultury masowej”; uzupełnienie ma charakter uściślający,
 - b) dodano punkt w brzmieniu: „charakteryzuje kulturowe i polityczne skutki odgórných laicyzacji („wojny kulturowe”)”; uzupełnienie dotyczy kwestii fundamentalnie ważnej dla poznania procesów kulturowych i politycznych w Europie na przełomie XIX i XX wieku, a dotychczas pomijane w treściach edukacyjnych;
- 47) dział XXXV (pp):
- a) nadano następujące brzmienie punktom: „charakteryzuje proces formowania się nowoczesnej świadomości narodowej Polaków i innych grup narodowych

- zamieszkujących tereny dawnej Rzeczypospolitej; dostrzega kluczowe znaczenie utrzymania i przekazywania polskiego kodu kulturowego (wiara, język) dla podtrzymania świadomości narodowej”, oraz rozpoznaje przejawy odradzania się polskości na Górnym Śląsku, Warmii i Mazurach oraz cofania się polskości wraz z ustępowaniem cywilizacji łacińskiej na „ziemiach zabranych”;
- b) dodano punkt w brzmieniu: „przedstawia przejawy atrakcyjności kulturowej polskości dla obcokrajowców (potrafi przytoczyć przykłady spolonizowanych rodzin, które przyszły na ziemie polskie wraz z zaborcami)”
- zmiany pozwalają na konieczne uściślenie długofalowych konsekwencji epoki rozbiorowej dla rozwoju polskiej kultury;
- 48) dział XXXV (pr) – nadano następujące brzmienie punktowi: „charakteryzuje rozwój przemysłowy ziem polskich, z uwzględnieniem dokończenia procesów uwłaszczeniowych oraz urbanizacji”; zmiana ma charakter uściślający;
- 49) dział XXXVI (pp) – dodano punkt w brzmieniu: „charakteryzuje przejawy ożywienia religijnego w społeczeństwie polskim (Gietrzwałd, Jasna Góra, Ostra Brama, społeczny katolicyzm) i jego znaczenia dla polskiego ruchu narodowego”, który poszerzy wiedzę uczniów o wiadomości dotyczące społecznego i kulturowego oblicza ziem polskich u progu XX wieku;
- 50) dział XXXVIII (pp) – przeniesiono z (pr) punkt: „ma wiedzę o służbie setek tysięcy Polaków w armiach państwa zaborczych jako konsekwencji braku własnego państwa”;
- 51) dział XXXIX (pr) – nadano następujące brzmienie punktowi: „ocenia sytuację Niemiec w latach dwudziestych (również w aspekcie panującego w Republice Weimarskiej zjawiska antypolonizmu)”;
- zmiana ma na celu doprecyzowanie ważnego aspektu kultury politycznej Niemiec w latach 1919–1933;
- 52) dział XL (pp):
- a) nadano następujące brzmienie punktom: „charakteryzuje genezę i główne idee niemieckiego narodowego socjalizmu oraz drogę Hitlera do władzy w Niemczech”, „charakteryzuje politykę wewnętrzną i zagraniczną III Rzeszy Niemieckiej w latach trzydziestych”, oraz „porównuje funkcjonowanie aparatu terroru w ZSRS i III Rzeszy Niemieckiej”;
- b) oraz przeniesiono z poziomu rozszerzonego punkt: „ukazuje skalę wewnętrznych represji w ZSRS w latach 30. (w tym tzw. operację polską NKWD 1937–1938)”;
- zmiana ma na celu uzupełnienie ważnego fragmentu wiedzy (mord na Polakach w latach 1937 – 1938), który musi być poznany na poziomie podstawowym;

- 53) dział XL (pr) – nadano następujące brzmienie punktom:
- a) „wyjaśnia zjawisko totalitaryzmu; porównuje systemy totalitarne charakteryzując ich imperialne cele”,
 - b) „wyjaśnia rolę ideologii oraz masowego terroru jako normalnego instrumentu rządzenia w systemach totalitarnych i zjawisko kultu jednostki”,
 - c) „charakteryzuje państwa autorytarne w Europie i na świecie; wyjaśnia różnice między totalitaryzmem a autorytaryzmem”
- uzupełniając je i doprecyzowując;
- 54) dział XLI (pr) – dodano punkt w brzmieniu: „wyjaśnia i omawia sposoby upamiętnienia heroizmu Polaków na przykładzie: Grobu Nieznanego Żołnierza, Cmentarza Obrońców Lwowa, Muzeum Powstań Śląskich”; który jest koniecznym uzupełnieniem wiedzy uczniów o sposobie upamiętnienia czynu niepodległościowego;
- 55) dział XLII (pp) – dodano punkt w brzmieniu: „wyjaśnia na czym polegało znaczenie istnienia II Rzeczypospolitej dla stabilności ładu międzynarodowego w Europie”, który jest koniecznym uzupełnieniem;
- 56) dział XLII (pr) – nadano następujące brzmienie punktowi: „analizuje politykę wewnętrzną władz i postawy społeczeństwa II Rzeczypospolitej wobec zagrożenia wojennego wiosną i latem 1939 roku”, doprecyzowując konieczne tutaj ramy chronologiczne;
- 57) dział XLIII (pp) – nadano następujące brzmienie punktowi: „charakteryzuje i ocenia osiągnięcia gospodarcze II Rzeczypospolitej z lat 30. (m.in. reformy Eugeniusza Kwiatkowskiego, powstanie Gdyni, Centralny Okręg Przemysłowy)”; zmiana ma charakter doprecyzowujący;
- 58) dział XLV (pp) – nadano następujące brzmienie punktowi: „wyjaśnia wpływ polityki hitlerowskich Niemiec oraz Związku Sowieckiego na rozbijanie systemu wersalskiego”, zmiana polega na dodaniu Związku Sowieckiego;
- 59) dział XLV (pr) – nadano następujące brzmienie punktowi: „charakteryzuje i ocenia ekspansję Włoch oraz wojnę domową w Hiszpanii i jej uwarunkowania wewnętrzne i zewnętrzne”; zmiana ma charakter uściślający;
- 60) dział XLVI (pp):
- a) nadano następujące brzmienie punktowi: „wyjaśnia cele wojenne hitlerowskich Niemiec i ZSRS; charakteryzuje główne linie narracyjne antypolskiej propagandy agresorów uzasadniających swój atak na Polskę”; uzupełnienie ma charakter uściślający,

- b) przeniesiono z poziomu rozszerzonego punkt: „charakteryzuje materialne i demograficzne skutki przegranej wojny obronnej”; zmiana ma charakter koniecznego uzupełnienia potrzebnej wiedzy na poziomie podstawowym;

61) dział XLVI (pr):

- a) dodano punkt w brzmieniu: „porównuje potencjał walczących stron oraz tych, które zadeklarowały wojnę (Polska, Niemcy, ZSRS, Francja, Wielka Brytania)”; zmiana uzupełnia zakres wymagań konieczny na poziomie rozszerzonym,
- b) nadano następujące brzmienie punktowi: „przedstawia i ocenia zachowania aliantów wobec agresji hitlerowskich Niemiec i agresji sowieckiej 17 września 1939 roku”, które uściśla to wymaganie;

62) dział XLVII (pp) – nadano następujące brzmienie punktowi: „charakteryzuje politykę hitlerowskich Niemiec na terenach okupowanej Europy, z uwzględnieniem różnic w modelach polityki okupacyjnej realizowanej przez Niemcy na wschodzie i na zachodzie”, zmiana ma charakter uzupełniający i doprecyzowujący;

63) dział XVIII (pp):

- a) punkt trzeci w brzmieniu „wymienia i charakteryzuje przykłady największych zbrodni niemieckich i sowieckich (m.in. Auschwitz, Palmiry, Piaśnica, Ponary, Katyń, Miednoje, Charków)” został uzupełniony o niemiecki obóz dla polskich dzieci w Łodzi,
- b) nadano następujące brzmienie punktowi: „charakteryzuje postawy polskiego społeczeństwa wobec polityki okupantów oraz wymienia przykłady heroizmu Polaków, w tym: Witolda Pileckiego, Maksymiliana Marii Kolbego; potrafi wskazać przykłady kolaboracji z Niemcami i Sowietami”; zmiana ma charakter uściślenia,
- c) dodano punkt w brzmieniu: „charakteryzuje sytuację dzieci i młodzieży pod okupacją niemiecką i sowiecką i wskazuje przykłady patriotycznych postaw młodzieży (np. udział w konspiracyjnym harcerstwie)”, celem uzupełniania koniecznego zakresu wymagań na poziomie podstawowym,
- d) uzupełniono punkt: „wyjaśnia i omawia sposoby upamiętnienia zbrodni obu okupantów oraz heroizm Polaków na przykładzie: Muzeum Powstania Warszawskiego, Państwowego Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu, Polskiego Cmentarza Wojennego w Katyniu” o Muzeum Pamięci Sybiru w Białymstoku;

64) dział XLVIII (pr) – nadano następujące brzmienie punktowi: „porównuje i ocenia założenia i metody polityki III Rzeszy Niemieckiej i Związku Sowieckiego w okupowanej Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem eksterminacji polskich elit, grabieży polskich dzieł sztuki

oraz eksploatacji gospodarczej ziem polskich (zabór własności, praca przymusowa)”,
zmiana o charakterze uściślającym;

65) dział XLVIX (pp):

- a) nadano następujące brzmienie punktowi: „przedstawia ideologiczne podstawy eksterminacji całych narodów oraz „istot niegodnych życia” (eutanazja), prowadzonej przez Niemcy hitlerowskie”, w celu uściślenia kontekstu znaczeniowego niemieckiej polityki eksterminacyjnej,
- b) w punkcie ostatnim „charakteryzuje postawy społeczeństwa polskiego i społeczności międzynarodowej wobec Holokaustu, z uwzględnieniem „sprawiedliwych”, na przykładzie Ireny Sendlerowej, Antoniny i Jana Żabińskich oraz rodziny Ulmów”, dodano s. Matyldę Getter;

66) dział XLVIX (pr) – nadano nowe brzmienie punktu: „wyjaśnia religijne, kulturowe i polityczne korzenie rasizmu i antysemityzmu oraz ich związek z hasłami nowoczesności i postępu”; zmiana uściśla tło rozwoju ideologii nazistowskiej;

67) dział L (pp):

- a) uzupełniono punkt dotyczący akcji „Burza” nadając mu brzmienie: „omawia uwarunkowania i cele akcji „Burza”,
- b) zmieniono brzmienie punktu: „charakteryzuje powstanie warszawskie (uwarunkowania polityczne, przebieg walk, ludobójstwo na Woli, następstwa powstania, postawę aliantów i Związku Sowieckiego)” uzupełniając go o rzeź Woli;

68) dział L (pr) – dodano punkt w brzmieniu: „opisuje zniszczenia i ograbienie Warszawy przez Niemców dokonanych od września 1939 roku do stycznia 1945 roku (m.in. Zamek Królewski, Pałac Saski, archiwa, biblioteki, muzea, majątek prywatny)”; jest to uzupełnienie koniecznej na poziomie rozszerzonym wiedzy o skutkach niemieckiej polityki okupacyjnej;

69) dział LI (pp) – wymagania z tego działu ograniczono do następujących:

- a) charakteryzuje polityczne, społeczne, gospodarcze i kulturowe skutki II wojny światowej;
- b) wyjaśnia genezę zimnej wojny i wskazuje najpoważniejsze punkty zapalne w pierwszej jej fazie (wojna w Korei, problem niemiecki),
- c) omawia proces sowietyzacji państw Europy Środkowo-Wschodniej i opór wobec komunizmu (Berlin 1953 rok, Węgry 1956 rok, Czechosłowacja 1968 rok);

70) dział LI (pr):

- a) nadano następujące brzmienie punktowi: „charakteryzuje skutki II wojny światowej, w tym zagadnienia związane z osądzeniem ludobójstwa (aliancki sąd w Norymberdze, bezkarność zbrodniarzy przed sądami niemieckimi po 1949 roku), użycia broni atomowej, współistnienia państw demokratycznych z państwami totalitarnymi”, zmiana o charakterze doprecyzującym,
 - b) przeniesiono z poziomu podstawowego punkt: „wyjaśnia cele i strukturę ONZ, ocenia działalność Organizacji Narodów Zjednoczonych w powojennym świecie”, uzupełniając wymagania konieczne na poziomie rozszerzonym;
- 71) dział LII (pp) – przeniesiono z poziomu rozszerzonego punkt: „charakteryzuje skutki przejęcia władzy w Chinach przez komunistów (największe ludobójstwo po 1945 roku – polityka „wielkiego skoku”)”; zważywszy na wagę zagadnienia (największe ludobójstwo po 1945 roku) zagadnienie musi być obecne w kursie historii obowiązkowym dla wszystkich uczniów;
- 72) dział LIII (pp) – zredukowano tematykę przemian cywilizacyjnych na świecie do wymogów:
- a) „analizuje najważniejsze przemiany kulturowe i społeczne po II wojnie światowej”,
 - b) „charakteryzuje kulturowe tło i długofalowe konsekwencje „rewolucji 1968 roku” – w celu syntetycznego ujęcia poruszanej problematyki;
- 73) dział LIII (pr):
- a) nadano następujące brzmienie punktowi: „wyjaśnia rolę religii we współczesnym świecie, w tym znaczenie Soboru Watykańskiego II oraz tzw. reform posoborowych dla działalności Kościoła katolickiego w świecie i idei ekumenizmu”, uściślając wymóg,
 - b) dodano nowy punkt w brzmieniu: „wyjaśnia zjawisko rozwoju wojującego islamizmu”, który uzupełnia zakres koniecznych wymagań na poziomie rozszerzonym;
- 74) dział LIV (pp) – zredukowano wymagania z tego działu do następujących:
- a) „charakteryzuje przemiany społeczno-polityczne w Europie Środkowej i Wschodniej w latach 1989–1991 („jesień narodów”, zjednoczenie Niemiec, rozpad ZSRS i powstanie niepodległej Ukrainy, Białorusi i państw bałtyckich)”,
 - b) „charakteryzuje procesy integracyjne (Unii Europejskiej) oraz dezintegracyjne (rozpad Jugosławii i Czechosłowacji) w Europie” – w celu syntetycznego ujęcia poruszanej problematyki;
- 75) dział LV (pp) – zredukowano wymagania z tego działu do następujących:

- a) „opisuje straty demograficzne, terytorialne, gospodarcze i kulturowe po II wojnie światowej (ze szczególnym uwzględnieniem wymuszonych migracji milionów Polaków oraz dalekosiężnych skutków eksterminacji polskich elit)”,
- b) „charakteryzuje okoliczności i etapy przejmowania władzy w Polsce przez komunistów oraz formy zniewalania Polaków przez reżim komunistyczny (terror fizyczny, propaganda, cenzura)”,
- c) „omawia przejawy oporu społecznego wobec komunizmu („żołnierze niezłomni” – w tym takie postaci jak rtm. Witold Pilecki, Danuta Siedzikówna ps. Inka”, płk. Łukasz Ciepliński, rola Kościoła katolickiego, znaczenie emigracji)”,
- d) „charakteryzuje okres odbudowy oraz ocenia projekt i realizację reformy rolnej i nacjonalizacji przemysłu i handlu”
 - zmiana pozwala na bardziej przejrzyste ujęcie materiału dostosowane do poziomu podstawowego;

76) dział LVI (pp) – zredukowano wymagania do następujących:

- a) „charakteryzuje proces sowietyzacji na przykładzie terroru stalinowskiego, nowego ustroju państwa (konstytucja z 1952 roku), kolektywizacji i „bitwy o handel” oraz socrealizmu w kulturze”,
- b) „opisuje formy i konsekwencje prześladowania Kościoła katolickiego (z uwzględnieniem szkodliwych reperkusji dla integracji Ziem Zachodnich)”,
- c) „wyjaśnia przyczyny, postulaty (nie tylko socjalne) i następstwa Poznańskiego Czerwca oraz znaczenie wydarzeń październikowych 1956 roku”
 - zmiana pozwala na bardziej przejrzyste ujęcie materiału dostosowane do poziomu podstawowego;

77) dział LVII (pp) – przeniesiono z (pr) punkt: „wyjaśnia społeczno-polityczną rolę Kościoła katolickiego, ze szczególnym uwzględnieniem roli Prymasa Polski Stefana Wyszyńskiego i jego programu duszpasterskiego (Jasnogórskie Śluby Narodu, Wielka Nowenna, Milenium)”; wiedza ta jest konieczna na poziomie podstawowym;

78) dział LVII (pr) – punkt trzeci w brzmieniu „charakteryzuje osiągnięcia polskich twórców kultury, ludzi nauki i sportowców w latach 60. i 70.” został uzupełniony o polskich twórców kultury na emigracji;

79) dział LVIII (pp) – zredukowano wymagania do następujących:

- a) „wyjaśnia przyczyny i skutki wprowadzenia stanu wojennego oraz formy oporu społecznego (ze szczególnym uwzględnieniem Kopalni Węgla Kamiennego „Wujek”, „Solidarności Walczącej”, bł. ks. Jerzego Popiełuszki)”,
- b) „wyjaśnia przyczyny zawarcia porozumienia okrągłego stołu, opisuje i ocenia jego skutki”,
- c) „rozpoznaje największe powojenne polskie osiągnięcia w dziedzinie kultury i nauki, z uwzględnieniem twórczości emigracyjnej”
 - co pozwoli na bardziej przejrzyste, dostosowane do poziomu podstawowego, ujęcie materiału;

80) dział LVIII (pr) – nadano następujące brzmienie punktowi: „opisuje wpływ Kościoła katolickiego na rozwój i przetrwanie po 13 grudnia 1981 roku oporu Polaków wobec komunizmu”, doprecyzowując zagadnienie;

81) dział LIX (pp) – dodano punkty w brzmieniu:

- a) „wyjaśnia, dlaczego katastrofę z dnia 10 kwietnia 2010 roku należy traktować jako największą tragedię w powojennej historii Polski (według oświadczenia polskich parlamentarzystów przyjętego podczas Zgromadzenia Posłów i Senatorów w dniu 13 kwietnia 2010 roku poświęconego uczeniu pamięci ofiar katastrofy lotniczej pod Smoleńskiem)”,
- b) „charakteryzuje główne przemiany kulturowe, polityczne, społeczne i gospodarcze w Polsce w drugiej dekadzie XXI wieku (ze szczególnym uwzględnieniem kryzysu demograficznego, kwestii zachowania tożsamości kulturowej, transformacji energetycznej, zmian w UE)”
 - które są koniecznym uzupełnieniem zakresu wiedzy obowiązującej uczących się historii w zakresie podstawowym,

oraz nadano następujące brzmienie punktom:

- a) „wyjaśnia kontrowersje wokół problemu dekomunizacji i lustracji, porównuje rozwiązanie tych kwestii u naszych sąsiadów (Czechosłowacja, Niemcy)”; zmiana uściślająca,
- b) „charakteryzuje i ocenia polską politykę zagraniczną, w tym przystąpienie Polski do NATO i do Unii Europejskiej, współpracę regionalną na przykładzie Grupy Wyszehradzkiej (V4) oraz relacji Polski z Ukrainą i państwami bałtyckimi; dodano kwestię współpracy regionalnej.

2. Przedmiot historia i teraźniejszość:

Podstawowym założeniem przy konstruowaniu podstawy programowej dla przedmiotu historia i teraźniejszość było położenie nacisku na przedstawienie dziejów Polski i świata po 1945 roku, zarówno w aspekcie zmian politycznych, społecznych, gospodarczych i kulturowych. Zachowano linearny układ narracji chronologicznej. Jest ona wzbogacona o wybrane zagadnienia obecne dotychczas w przedmiocie wiedza o społeczeństwie w zakresie podstawowym, chociaż przedstawione w nowej strukturze tematycznej.

Projekt podstawy programowej do przedmiotu historia i teraźniejszość przewiduje więc nabycie przez uczniów podstaw wiedzy o życiu społecznym. Wymagania w tym zakresie zawarte są w pierwszym dziale treści nauczania – wymagań szczegółowych. Kolejne działy przedstawiają materiał historyczny ujęty w klasycznych ramach chronologicznych uzupełniony o zagadnienia z zakresu wiedzy o społeczeństwie, i obejmują:

- 1) dział II – Świat i Polska w latach 1945–1956, w tym m.in. kwestie związane z kodyfikacją w prawie międzynarodowym praw człowieka, z umiejętnością zastosowania przez uczniów wiedzy o grupach społecznych przy dokonywaniu charakterystyki zmian zachodzących w okresie powojennym w strukturze społeczeństwa polskiego i składzie narodowościowym państwa polskiego po II wojnie światowej, umiejętnością wyjaśnienia przez ucznia różnicy między ustrojem totalitarnym a ustrojem demokratycznym;
- 2) dział III – Świat i Polska w latach 1956–1970, w tym kwestie związane z umiejętnością wyjaśnienia pojęcia „kultury masowej”, społecznej gospodarki rynkowej oraz „państwa dobrobytu”, pojęcia pacyfizmu, umiejętności wskazania różnicy między ekologią a ekologizmem; podobny charakter mają obecne w tym dziale wymagania dotyczące posiadania przez ucznia wiedzy o różnych modelach relacji między związkami wyznaniowymi a państwem, charakteryzowania pojęcia „rozdzielenia Kościoła od państwa” i jego różnych kontekstów znaczeniowych; wyjaśniania pojęcia: laicyzm, sekularyzm, indyferentyzm;
- 3) dział IV – Świat i Polska w latach 1970–1980; w tym przemiany społeczne i ekonomiczne;
- 4) dział V – Świat i Polska w latach 1980–1991, w którym linearny wykład historii Polski i świata jest uzupełniony o wymóg wyjaśnienia pojęć „społeczeństwo obywatelskie”, „demokratyczne państwo prawa”, „prywatyzacja”, „reprivatyzacja”, „korupcja” i wskazania skutków dla rzeczywistości społecznej każdego z tych zjawisk/institucji;
- 5) dział VI – Świat i Polska w latach 1991–2001, który obejmuje m.in. wymóg wyjaśnienia i podania różnych kontekstów zjawiska globalizacji oraz terroryzmu, jak również wymóg

dotyczący znajomości ustroju Rzeczypospolitej Polskiej ustalonego w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.;

- 6) dział VII – Świat i Polska w pierwszych dwóch dekadach XXI wieku, który obejmuje szereg zagadnień związanych z przemianami kulturowymi, społecznymi, technologicznymi (internet) i politycznymi zachodzącymi w Polsce oraz na świecie w pierwszych dwóch dekadach XXI wieku.

Obecność w działach II–VII treści nauczania – wymagań szczegółowych realizowanych dotychczas w ramach przedmiotu wiedza o społeczeństwie (zakres podstawowy), sprawia, że nowy przedmiot ma charakter interdyscyplinarny, łączący wiedzę o życiu społecznym człowieka i jego głównych instytucjach z wiedzą o dziejach najnowszych Polski i świata.

3. Przedmiot wiedza o społeczeństwie (zakres rozszerzony):

Propozycja zmiany podstawy programowej przedmiotu wiedza o społeczeństwie (zakres rozszerzony) uwzględnia perspektywę wprowadzenia od dnia 1 września 2022 roku w szkołach ponadpodstawowych (liceum ogólnokształcące i technikum) nowego przedmiotu historia i terażniejszość, który zastąpi przedmiot wiedza o społeczeństwie (zakres podstawowy).

Projekt nowej podstawy programowej przedmiotu wiedza o społeczeństwie (zakres rozszerzony) nie tylko uwzględnia pojawienie się nowego przedmiotu mającego w sobie elementy wiedzy dotyczącej różnych aspektów życia społecznego (w Polsce i na świecie), ale również nową koncepcję przedmiotu wiedza o społeczeństwie (zakres rozszerzony). Koncepcja ta zachowuje obecną do tej pory w tym przedmiocie zasadę interdyscyplinarności, kładzie jednak nacisk na konieczność odwołania się do dorobku filozofii (zwłaszcza filozofii klasycznej), antropologii filozoficznej oraz etyki. Znalazło to swój wyraz w pierwszym i drugim dziale treści nauczania – wymagań szczegółowych zawartych w propozycji podstawy programowej.

Kolejne działy (III–XV) w ramach „treści nauczania – wymagań szczegółowych” odwołują się znacznie wyraźniej do dorobku nauk społecznych, nauk o administracji, prawa oraz historii. Ten ostatni element (historia) jest obecny, aczkolwiek w zredukowanej formie, zważywszy na obecność podobnych treści (historia współczesnej Polski i świata) w kursie historii oraz nowego przedmiotu historia i terażniejszość. W przedstawianej propozycji wątki te zostały ograniczone przede wszystkim do kwestii ustrojowo-społecznych.

Należy podkreślić, że cała struktura „treści nauczania – wymagań szczegółowych” obecnych w propozycji podstawy programowej do przedmiotu wiedza o społeczeństwie

(zakres rozszerzony) jest całkowicie nowa. Jest to uwarunkowane nową koncepcją przedmiotu jako takiego. Obok zagadnień związanych z filozofią, antropologią i etyką, pojawiły się wcześniej nieobecne lub nie tak wyraźnie akcentowane zagadnienia związane z migracjami i kwestią demograficzną (dział VII), kulturą polityczną (dział VIII), komunikowaniem społecznym (dział IX).

Utrzymane zostały, chociaż w nowym ujęciu tematycznym, zagadnienia obecne w dotychczas obowiązującej podstawie programowej do przedmiotu wiedza o społeczeństwie (zakres rozszerzony): problematyka stratyfikacji społecznej, struktury narodowościowej społeczeństwa polskiego, procesów socjalizacyjnych (działy III–V), społeczeństwa obywatelskiego (dział VI), prawodawstwa (dział X), kwestii ustrojowo-politycznych współczesnej Polski i świata (dział XI–XIII). Całkiem nowe brzmienie otrzymał zespół zagadnień dotyczących zmian kulturowych, społecznych i politycznych w Polsce i na świecie w pierwszych dwóch dekadach XXI wieku (dział XV).

Z uwagi na to, że zmiany proponowane w podstawie programowej przedmiotów *historia* (zakres podstawowy i zakres rozszerzony) mają charakter punktowy, nauczyciele i uczniowie będą mogli korzystać w procesie nauczania – uczenia się z dotychczas dopuszczonych do użytku szkolnego podręczników do historii. Również w przypadku podręczników do przedmiotu *wiedza o społeczeństwie* (zakres rozszerzony), do czasu dopuszczenia do użytku szkolnego nowych wersji podręczników dostosowanych do zmian proponowanych w tym rozporządzeniu, możliwy będzie wybór podręcznika z listy dotychczas dopuszczonych do użytku szkolnego.

Dodatkowo, w części „Warunki i sposób realizacji przedmiotów”: geografia, podstawy przedsiębiorczości oraz wychowanie fizyczne wprowadzone zostały zmiany dostosowujące, wynikające z zastąpienia przedmiotu wiedza o społeczeństwie (zakres podstawowy) przedmiotem historia i teraźniejszość (zakres podstawowy).

II. Zmiany w podstawie programowej kształcenia ogólnego branżowej szkoły II stopnia dla uczniów będących absolwentami ośmioletniej szkoły podstawowej (zmiany w ramach załącznika nr 3)

Również w przypadku branżowej szkoły II stopnia proponuje się zastąpienie podstawy programowej przedmiotu wiedza o społeczeństwie podstawą programową przedmiotu historia i teraźniejszość.

Podstawowym założeniem przy konstruowaniu podstawy programowej dla przedmiotu historia i teraźniejszość było położenie nacisku na przedstawienie dziejów Polski i świata po 1945 roku, zarówno w aspekcie zmian politycznych, społecznych, gospodarczych i kulturowych. Zachowano linearny układ narracji chronologicznej. Jest ona wzbogacona o wybrane zagadnienia obecne dotychczas w przedmiocie wiedza o społeczeństwie, chociaż przedstawione w nowej strukturze tematycznej.

Zagadnienia z obszaru wiedzy o społeczeństwie, proponowane w treściach nauczania – wymaganiach szczegółowych przedmiotu historia i teraźniejszość dla branżowej szkoły II stopnia, są szersze niż przewidziane w projekcie podstawy programowej dla branżowej szkoły I stopnia. W dziale II dotyczy to zagadnień związanych z ONZ, wyjaśnianiem różnic między totalitaryzmem a demokracją oraz charakteryzowaniem postanowień konstytucji PRL z 1952 roku. W dziale III szerzej ujęte są zagadnienia dotyczące procesu dekolonizacji. W dziale V różnice w zakresie wymagań dotyczą kwestii związanych ze zjawiskiem postkomunizmu i próbami jego przezwyciężenia po 1989 roku w Polsce („uwłaszczenie nomenklatury”, dekomunizacja, lustracja). W dziale VI umieszczono zespół zagadnień dotyczących pojęcia globalizacji, etapów integracji europejskiej po 1992 roku, zjawiska dyskryminacji religijnej we współczesnym świecie. W dziale VII zagadnienia z zakresu wiedzy o społeczeństwie dotyczą różnic między postawą tolerancyjną a afirmacyjną wobec zachodzących w świecie współczesnym zmian kulturowych.

Proponuje się, aby projekt rozporządzenia wszedł w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia. Zaproponowany termin umożliwi wydawcom składanie do Ministra Edukacji i Nauki wniosków o dopuszczenie do użytku szkolnego podręczników do nowego przedmiotu (*historia i teraźniejszość*).

Proponuje się wdrożenie zmian zaproponowanych w załączniku nr 1 począwszy od roku szkolnego 2022/2023 w klasie I liceum ogólnokształcącego i technikum, i sukcesywnie w kolejnych latach – kolejne klasy. Pozostałe klasy liceum ogólnokształcącego i technikum w roku szkolnym 2022/2023 aż do zakończenia cyklu kształcenia będzie obowiązywać podstawa programowa historii oraz wiedzy o społeczeństwie w dotychczasowym brzmieniu. Przepisy odnoszą się również do wdrożenia zmian w liceum ogólnokształcącym dla dorosłych.

Zmiany w załączniku nr 3 dotyczące branżowej szkoły II stopnia wejdą w życie od dnia 1 września 2025 roku – w konsekwencji i odpowiednio do zmian w tym zakresie wprowadzanych od dnia 1 września 2022 roku w branżowej szkole I stopnia. W projekcie uwzględniono również harmonogram wdrażania zmian w branżowej szkole II stopnia, w której zajęcia dydaktyczno-wychowawcze rozpoczynają się w lutym.

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) projekt rozporządzenia zostanie udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Ministerstwa Edukacji i Nauki oraz w Biuletynie Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji w zakładce Rządowy Proces Legislacyjny.

Rozporządzenie nie jest sprzeczne z prawem Unii Europejskiej.

Rozporządzenie nie zawiera przepisów technicznych wymagających notyfikacji w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597) oraz nie podlega notyfikacji na zasadach przewidzianych w tym rozporządzeniu.

Rozporządzenie nie wymaga przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Rozporządzenie nie ma wpływu na działalność mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców w rozumieniu ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2021 r. poz. 162).

Odnosząc się do § 12 pkt 1 załącznika do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej” (Dz. U. z 2016 r. poz. 283), należy stwierdzić, że rozporządzenie uwzględnia regulacje, w stosunku do których nie ma możliwości, aby mogły być podjęte za pomocą alternatywnych środków.